

9. Ушинский К.Д. Человек как предмет воспитания: Опыт педагогической антропологии: В 2 т. / К.Д. Ушинский. – М., 2009.

10. Фромм Э. Душа человека / Э. Фромм. – М.: Республика, 1992. – 430 с.

УДК 37.013.32

Близнюк Л.М.

Педагогічні методи та прийоми в процесі викладання української мови іноземним студентам

Метою статті є дослідження існуючих на теперішній час передових світових методів педагогічної науки, що сприяють оптимізації навчального процесу з іноземними студентами.

Актуальність полягає в тому, що основні принципи та зміст організації навчального процесу розглядаються з урахуванням специфіки навчального контингенту, якість навчання якого в першу чергу залежить від застосування належних методик викладання.

Результати даного дослідження дають можливість визнати ефективність певних психолого-педагогічних прийомів і реалізувати їх для подальшого вдосконалення в навчальних аудиторіях. Відповідно до цього наводяться висновки щодо варіантів вибору таких прийомів залежно від рівня соціальної адаптації та мовної підготовки іноземних студентів.

Основними категоріями педагогіки вищої школи традиційно вважають виховання, навчання, освіти, педагогічну систему, педагогічний процес, викладача, студента тощо. Поступово розвиток педагогіки як науки здійснив зміни в трактуванні розуміння такого поняття як освіта.

Раніше вважалось, що освіта є результатом навчання, а, отже, входить у нього. Навчання послідовно входить до виховання в широкому розумінні цього слова, тому що під вихованням розуміють функцію людського суспільства з передаванням новому поколінню накопичених цінностей: знань, моралі, досвіду праці, володіння й збагачення матеріальних

накопичень та ін., а також є зразком взаємодії поколінь та впливу середовища. Таким чином, склався ланцюг «освіта – навчання – виховання». Однак сучасне розуміння освіти значно розширилося і включає в себе як мінімум чотири трактування: це цінність особистості (людина в наш час витрачає більше 15 років свого життя на здобуття освіти, і, дотримуючись нової парадигми освіти «Освіта через усе життя», супроводжує сучасного спеціаліста протягом всього життя), і цінність суспільства (суспільство пройшло близько 8 тисяч років історичного розвитку для того, щоб сформувати систему освіти); це система освіти – соціальний інститут; це процес навчання і виховання, а вже потім – результат засвоєння знань [2, с. 230].

Таким чином, можна зробити висновок, що в цілому існуюче в ХХ столітті поняття педагогіки як науки про освіту сформувалось у ХХІ столітті в науку про освіту та виховання.

Педагогічний процес, як свідчать останні дослідження світових учених, перетворився у наш час на спеціально організовану взаємодію педагогів та вихованців (у нашому дослідженні – студентів) з використанням потрібних педагогічних засобів та прийомів для вирішення задач, спрямованих на задовільнення потреб як суспільства, так і самої особистості в її розвитку та саморозвитку [2, с. 234].

Для того, щоб процес вивчення української мови іноземними студентами був ефективним, важливо бачити різницю між вивченням мови українськими студентами і, відповідно, студентами-іноземцями. Зрозуміло, що успіх прямо залежить від принципів методики викладання, серед яких найбільш поширеними є:

- принцип системного навчання;
- принцип усвідомлення мети освітньої діяльності та усвідомлення власної мови, оскільки вивчення української (як іноземної мови) варто розпочинати з усвідомлення мови та довільного оволодіння нею, а завершувати вільним спонтанним мовленням;

- принцип природного мовного середовища, де відбувається навчання й життєдіяльність іноземних студентів;
- принцип комунікативності як основоположний у сучасній методиці вивчення української (як іноземної мови), тому що він поєднує комунікативну спрямованість навчання й комунікативну активність самих студентів [1, с. 62].

На початку навчання часто можна спостерігати різний ступінь засвоєння іноземними студентами навчального матеріалу. Це, безумовно, вимагає від викладача застосовувати індивідуальний підхід до цієї категорії студентів. На допомогу придуть такі педагогічні прийоми: виявлення причини незрозумілих правил шляхом діалогу з повторенням питання простими або односкладними реченнями; демонстрація карток з малюнками-символами звуків і понять; аудіо- та відео-ресурси. Такий підхід слід робити індивідуально до кожного студента, але не забувати при цьому й тих, хто краще засвоює матеріал: до моменту «вирівнювання» засвоєння теми для всієї аудиторії доречно пропонувати доступні для всіх, більш прості за змістом і формою завдання, краще – колективного виконання, можна із застосуванням інтерактивних дошок з візуальними демонстраціями або карток.

Доцільно починати кожне заняття з фонетичної зарядки. Це допоможе закріпити вивчення звуків та слів, які викликають найбільше труднощів у вимові. Для подальшої роботи з розвитку навичок читання і перекладу можна запропонувати тексти соціокультурної та професійної спрямованості, а також уривки з художньої літератури. Доречно, на нашу думку, увести до цього комплексу матеріал з популярної історії міста, де проживають і навчаються іноземні студенти. Наприклад, «Історія міста Харкова», «Видатні культурні місця Харкова», «Місцями історичних подій міста Харкова» тощо. Це не тільки значно покращить засвоєння матеріалу з правил мови й мовлення, але й посилить соціальну адаптацію студентів-іноземців, розширить кругозір як історико-культурно, так і, зрештою, географічно, територіально.

При роботі з текстами необхідно звертати увагу на найбільш повторювані слова та словосполучення, стійкі вирази. Цільова настанова при роботі з текстом залежить від складності запропонованого матеріалу або навпаки, складність тексту повинна відповідати основній меті конкретного заняття.

Як свідчить практика, найкращий спосіб закріпити більшу частину заняття – усна форма роботи. Так звана «хорова форма роботи» сприяє підвищенню щільності заняття, одночасній участі всіх або більшості студентів, економії часу. Вона також допомагає подолати «мовну невпевненість», певним чином знімає в студентів напругу. Успіх такого методу цілком залежить від викладача, мовлення якого є безперечним зразком.

Під час проведення «хорової форми» наступним ефективним методом стають завдання «питання – відповідь». Саме вони є усним закріпленням матеріалу й дозволяють залучити абсолютно всіх студентів в аудиторії. Крім того, такі завдання готують студентів до переказів текстів або до бесіди за їх змістом. Цей вид роботи повинен бути, на нашу думку, домашнім завданням, підготовка до якого була проведена на занятті.

Найбільш активно й емоційно іноземні студенти сприймають форми роботи з розвитку навичок усного мовлення. До них відносять діалоги, міні-діалоги, міні-тексти для усного переказу, жарти, вправи «питання – відповідь», презентації. Це абсолютно логічно: емоційна складова знімає напругу нерозуміння в студентів і активно включає їх до мовленнєвої україномовної діяльності. При цьому формами і методами контролю проведення самостійної роботи можуть бути тестування, захист творчих робіт та ін. Критеріями оцінювання результатів самостійної роботи є рівень засвоєння навчального матеріалу, вміння застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань, достатній обсяг знань та вмінь з теми, до якої відноситься самостійна робота, чіткість викладу відповіді з вивченої теми, оформлення звітної матеріалу у відповідності до вимог, поставлених викладачем, тощо.

Таким чином, можна зробити висновок, що самостійна робота є найважливішою складовою оволодіння іноземною (українською) мовою, підготовки до практичних занять, до іспиту; вона забезпечує поглиблене вивчення тем дисципліни, є невід'ємною частиною всього освітнього процесу іноземних студентів при здобутті ними в подальшому професійної освіти.

Маючи належну мовну підготовку, іноземні студенти легше і краще засвоюють навчальні дисципліни професійної підготовки, швидше проходять соціальну адаптацію, ефективно засвоюють соціально-культурні особливості мови навчання, тому що вона є мовою викладання навчальних дисциплін у вишах України. Згідно з цим важливо довести навички україномовного мовлення до високого рівня спілкування як на побутовому, так і науковому рівні, розвинути в іноземних студентів здібності до української мови, як в усній, так і в писемній формі. Тільки завдяки цьому студенти-іноземці матимуть безперечний успіх при здобутті своєї майбутньої професії, поширюючи тим самим престиж і якість навчання в сучасній вищій школі України.

Література

1. Бронська А.А. Теоретичні основи базової методичної підготовки викладачів української та російської мов як іноземних. – К.: Толока, 2002. – 207 с.

2. Мацько Л. Інноваційні технології викладання української мови як іноземної на підготовчому відділенні університету / Л. Мацько, Т. Кудіна // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2011. – Вип. 6. – С. 229 – 238.

УДК 37. 013. 77

Корольова О.В.

Деякі аспекти етнопсихологічної адаптації іноземних громадян в іншомовному середовищі

Якісна освіта є першочерговим завданням будь-якого навчального закладу. Завдання ускладнюються, а відповідальність підвищується коли мова йде про навчання